

Gräfningsar på Karjämäki och Osmamäki

öster om Förlägs gård i Eura socken.

Den 26-30 juni 1894.

litt. 3 kartor

Alfred Hackman.

Gräfnigar på Käräjämäki öster
om Iso Vähegård i Eura socken.

(Den 26 - 30 juni 1894.)

Käräjämäki är en af de långsträckt
låga sandöar, hvilka höja sig som små holmar
öfver Eura slätten på Eura as böjge stränder,
samt ligger ungefär 1 1/3 km sydost från Eura
kyrka på sagda äs högra strand. Flera af
dessa öar och bland dem äfven Käräjämäki -
äro hedniska begrafningsplatser, från hvilka
Historiska Museet äger rika fynd.

På Käräjämäki har blifvit tidigare be-
skrifvet af K. E. F. Ignatius i Hist. Arkisto III
sid. 104 ff, J. R. Aspelin i Inf:s ~~Folk~~-proto-
koll 1878/9 sid. 432/3 samt K. Killinen i Veten-
skapsocietetens Bidrag t. Känned. af Julns nat. o. folk
33de heft sid. 46 ff, nöjer jag mig med en kort
sammansfattning af dessa beskrifningar, härvid
hänvisande på den af stud. B. Jung uppgjorda
mycket detaljerade kartan.

Käräjämäkis längd utan det i Notertill
stötande Osmanmäki utgör 170 - 180 m, dess
bredd 40 - 60 m, dess höjd öfver den mellan
detsamma och Eura ä liggande ången 9,25 m.
Längdriktningen löper från NNV till SSO.

På bäckens högsta platta ligga den ofta omtalade
s. k. domarringen (tuomarin ympyrä), bestående
af 12 ungefär 6 cm höga en krets bildande stenar,
~~samt~~, samt nordväst från densamma två
runda gräsbevädda högar med ^{en} grop i midten.

De öfriga grafvarna, hvilka äro utmärkta
genom långsträckt fördjupningar i marken

ligga, delvis i långa rader, på backens norra, västra och södra sluttningar. De flesta grafvarnas längdriktning är i NO-VS.

På B. Jung's karta äro högarne betecknade med I och II, de af oss^x undersökta grafvarna med nr 1-23. F. d. utmärkes förut undersökta eller förstådda grafvar.

^x(studeranden B. Jung och mig)

Till först undersöktes de båda runda jordhögarne invid domarringen. De hade tidigare blifvit granskade af dr H. E. F. Ignatius. Att denna undersökning varit mycket gyllig, framgår af dr Ignatius beskrifning. Han hade nämligen därvid hvarken lyckats göra något ^{annat} fynd eller kommit underfund med högarne's egentliga karaktär.

I. Den större af dessa jordhögar (I på B. Jung's karta, C på Taulu III i Hist. Ark. III) måttar 7 m i diameter och har en höjd af 0,90 m. I midten en fördjupning. Jordlagrens ursprungliga skick i grafvens mitt hade genom den föregående undersökningen blifvit rubbadt. Endast här och där vid kanttarna kunde de olika lagren skönjas: under torfvren ett lager af kolblandad mylla och gras, därpå ~~vid ett~~ sandlager med kullerstenar, därunder ett kolblandadt mullager, som låg på den örönda sanden. I det första sandlagret hittades 2 små glaspärlor, i mullaget något brända benkärfvor. Således hade denna grafhöj inneslutit ett (eller flera) brända lik.

II Den mindre jordhögens (II på B. Jung's karta; B på Taulu III i Hist. Ark. III.) diameter utgör 5 m samt höjd 1,2 m. Kumlet undersöktes med största noggrannhet af studeranden B. Jung, som härvid gjorde följande iakttagelser. Under torfvren påträffades ett tunt kollager, sedan stötte man på flata stenhällar af ända till 0,5 m längd. Af dessas inbördes

Läge framgick under undersökningens fortgång, att de bildade en källkista af 2,50 m längd, 0,70 m bredd och 0,50 m höjd, hvares samtliga väggar, botten och tak kunde urskiljas. Några stenar voro dock rubbade ur sitt läge. Taket eller locket var, antagligen till följd af den tidigare undersökningen något skadadt. Däremot framstod botten fullkomligt tydligt. Kistan var fylld med kolblandad sand. Brända ben påträffades ej. Det enda fyndet, som gjordes, var en rörformigt spirallagd bronsben. Kistan låg i NN-VSV. Jämför B. Jungo planritning och genomskärningar.

Båda höjarna uppkastades ängs efter värkställd undersökning.

Af de genom genom en längsträckt fördjupning i marken utmärkta grafvarna undersöktes tjugo fyra. Grafvarna 1-5, 21 och 22 lågo på backens söder om domarringen belägna sluttning, de öfriga på dess nordliga hälft.

En noggrann bestämning af grafvarnas dimensioner visade sig vara omöjlig, då fördjupningarna i marken endast närmelsevis angifva själfova grafvarnas utsträckning och i de flesta grafvarna ej något spår af kistan antträffades, vare sig det berodde därpå, att liken blifvit bisatta utan kista eller att denna hade helt och hållet förmultnat. Efter de mätningar, hvilka vi så godt sig göra lät anställa, voro grafvarna vanligen omkring 2 m långa, 60-70 cm breda och 0,70-1,20 m djupa (djupleken beräknad från fördjupningarnas rand, icke deras midt). Omedelbart under torfvren fanns i samtliga grafvar ett tunt lager af kolblandad jord och grus, enligt prof. Aspelins förmodan rester af mätider och offer, som de efterblifna bragt de aflidna på deras sista hviloplats. Under detta skikt visstogs

sanden, som inneslöt lämningarna af det obrända liket och grafvodset. Dessa lämningar af obrända lik voro omisskänneliga. De bestodo i fet klubbig sandjord, hvars mörkare färg afstark från den omgifvande sanden. I några grafvar kunde kroppens konturer ännu tydligt urskiljas, i graf N° 11 delar af ^{det förmultnade} skelettets arm ännu tillvaratagas. ^{Grafvarnas hufvudända lög allt i öster eller väster undantag af grafvarna på östra sluttningen i 17 och 19. Dessa lög hufvuden ligg i st.}
På grund af dessa iakttagelser är jag böjd för att antaga det äfven de grafvar, hvilka prof. Aspelin år 1879 undersökte på Karajämäki, inneslöt obrända lik. I några af dessa grafvar fades visserligen något litet brända benstämplingar men eljes inga andra spår af likbränning. De flesta andra innehöll hvarken brända eller obrända ben, medan grafvodset var ostädadt och synbarligen icke hade legat i elden. På grund af förekomsten af brända ben i några grafvar och troligen äfven i betraktande däraf att dithills i Finland inga obrända grafvar varit kända från den äldre järnåldern har prof. Aspelin uttalat sig ^{den förmödan} för den möjligheten att likbränning ägt rum på Karajämäki. Bristen på brända ben i ^{de flesta andra} grafvarna och de nedlagda föremålens goda konservering förklarar han däremot, att endast en del af de brända benen uppsamlats och nedlagt i grafven tillsammans med smyckena, hvilka dock icke hade fått följa sin ägare på bålet och sålunda ej visa något spår af eldens invärkan. Enligt min åsikt finnes för de ofvan påpekade omständigheterna endast en giltig förklaring: liken hafva blifvit begrafna obrända och undergått en fullkomlig uppstämning. Detta bekräftas af ^{de res. hos} grafvodset undersökta alldeles enahanda grafvarnas vittnesbörd.

Vjfr F. Tommf:s protokoll
1878/79 sid. 432 ff)

De enskilda Grafvarnes innehåll var följande:

Graf N° 1. Svart Kollager under torfen. Spår af obrändt lik. I ett djup af 90 cm fragment af ett orneradt lerkärl. Ett rund genombruten späsambuckla af öfvergångstidens (från äldre till yngre järnåldern) typ.

Graf N° 2. Svart Kollager under torfen. Spår af obrändt lik. I ett djup af 1,2 cm ~~två~~ lerkrukor ornerade med våglinjer, lägs vid hufvudändan^(i.) en spirallagd fingerring af brons och en spjutspets med holk, som läg tvärs öfver grafrens botten.

Graf N° 3. Kollager. Sedan kolblandad mull. Därunder sanden. Möjligen en dubbelgraf af en kvinna och en man. Närmast hufvudändan^(i.) lägs nämligen en färsare af järn och en spirallagd fingerring af brons, närmare fotändan en spjutspets med holk och ett långt smalt och platt blad. Därvid några klinknaglar af järn. i ett djup af 70 cm.

Graf N° 4. Kollager. Sedan kolblandad sandmull. I längd ungefär 3 m. Därunder sand. Spår af kistan (?) bestående i lämningar af förkolnadt trä på sidorna och i botten, som läg 70 cm djupt. Möjligen i likhet med N° 3 en dubbelgraf (man och kvinna). Närmare hufvudändan^(i.) två spjutspetsar med holk, i ett djup af 70 cm (på grafrens högra sida) Ungefär i grafrens mitt en spirallagd fingerring af brons, närmare fotändan rest af ylletyg med inflätade spirallagda bronstråder samt laget ner en färsare af järn.

Graf N° 5. Kollager. Sedan något litet kolblandad sandmull. Därunder sand. I ett djup af 60 cm en pilspets af gräskiffer. Något djupare närmare hufvudändan^(i.) (och på likets vänstra sida en skära, nedan om denna en lerkruka, prydd med repornament. På högra sidan en ~~spj~~ knifstånge med fastrostade delar af träfästet och en spirallagd fingerring af brons. Dessutom ett järnbe-

slag i form af en bred märla.

Af förbiseende har ingen graf blifvit betecknad med N° 6.

V på rygg liggande

Graf N° 7. Kollager. Tydliga spår af ett lik i ett djup af ungefär 70 cm. På likets högra sida ett långt enägadt svärd (scramasax), på hvars klinga delar af träslidan äro fastrostade.

Delvis under svärdet ett platt genombrutet bronspänne i form af två om hvarandra ringlade djur, hvilkas kroppar bilda en 8-formig figur. Närmast svärdets spets en fingerring af brons. På likets högra sida nära ^{vänstra} ^{grafens} hufvudändan ^{två} spjutspetsar den ena med tånge, den andra med holk.

Graf N° 8. Diten graf i stenköletrig mark.

Spår af lik på ett område af ungefär 1,30 m längd. Möjligen barngraf. Inga fynd.

Graf N° 9. Kollager. Sedan mycket svart mylla med något litet kol. Där ~~under~~ sandlagret ~~den~~ ^{tydliga} grafen. Mycket tydliga lämningar af ett förmultnat lik. Till höger om liket en spjutspets af järn med holk, i hvilken ändan af träskottet sitter kvar. Till vänster om liket en knif med ~~delar~~ delar af skaftet. På liket några järnfragment.

på rygg liggande

Graf N° 10. Möjligen tidigare undersökt. Inga fynd.

Graf N° 11. Kollager. Tydliga lämningar af två lik (man och kvinna?), af hvilka det ena tycktes hvila med hufvudet på det andras bröst. På vänstra sidan vid hufvudändan ^{eller i närheten} två spjutspetsar med tånge, den ena med hullingar. På det andra likets bröst ett spänne liknande de bornholmiska och svenska "näbbformiga" spännena, men med platta och osymmetriska sidoarmar. På det andra liket 20 pärlor af glas, glasfluss, glasmosaik och bänsten, hvilka troligen hade bildat en halskedja, två likarmade bågspän

V Det andra likets (mannens) hufvud tyktes vara vändt till vänster (mot söder).

nen af brons, från hvilka ~~kämdes~~ en bronskedja hade
hängt ner, hvars fragment lägo på likets bröst. Vidare
en spirallagd fingerring af brons, bitar af ylletyg,
läderfragment och träbitar. ~~För~~ ena likets arm
nägra helformulnade ben.

Graf N° 12. Kollager. Spår af formulnadt lik
men inga fynd.

Graf N° 13. Kollager. Spår af formulnadt lik på
icke fullt en m:s djup. 8 pärlor af glas och glasmosaik.
en fingerring af spirallagd bronsen, en skära
af järn.

Graf N° 14. Inga fynd. Möjligen tidigare under-
sökt.

Graf N° 15. Möjligen redan tidigare undersökt, då
jordlagren tyktes vara rörda och icke ligga i den
vanliga ordningen. I grafven hittades 2 obrända
djurben samt två fragment af en knif.

Graf N° 16. Inga fynd.

Graf N° 17. Kollager. Lämningar af förkolnadt
trä (bräde, kistlock[?]) som låg öfver grafven. Öfven
längs sidorna spår af förkolnadt trä. Vid väs-
tra ändan, som antagligen här var hufvudändan,
ett likarmadt spänne af brons, vid hvilket
med ett ylletråd var fäst en bronskedja.
Desutom en bred slät öppen fingerring
af brons och tygresten.

Graf N° 18. Under torpen kanske något min-
dre kol än vanligt. Vid hufvudändan i öster en
spjutspets med tånge. (Spjutets blad har en blodrand).
Fragment af ett ringformigt järnföremål, möjligen
en betselering.

Graf N° 19. Litet kol under torpen. Tydliga läm-
ningar af ett formulnadt lik i ett djup af omkring
60 cm. En spirallagd fingerring af brons. En liten
ringsölja af järn med en oval ring. Vid ^{östra} fotändan, som
här antagligen var fotända, två betseleringar af järn

med ett därtill hörande ^{tem} beteckningsbeslag. Två fragment af en skära af järn. Några obestämbara järnfragment.

obs.

Graf N° 20. Under torfvien ett lager af småsten.

Sedan sand. I ett djup af 25-60 cm förkolnade träbitar. Inga spår af lik. Inga fynd.

Graf N° 21. Endast litet kol under torfvien.

Tydliga rester af ett formultnadt lik. Vid hufvudändan (i öster) i ett djup af 60 cm en spjutspets med tånge. 20-30 cm djupare en spjutspets med hulk. Möjligen läga här två lik öfver hvarandra med ett tunt lager sand emellan, ty det skikt, som innehöll den karaktäristiska klubbiga sanden var särdeles maktigt, hvarjämte spjutspetsarna icke läga bredvid utan ^{den ena} under ^{den} hvarandra.

Vänt ett fragment af en knif.

Graf N° 22. Kollager. I ett djup af 70 cm lämningar af förkolnadt trä (kista?). Där under spår af ett formultnadt lik. Tre lertälar. Ett vid hufvudändan i öster på likets vänstra sida, ett de två andra på likets högra sida. Dessutom en spirallagd fingerring af brons, fragment af en liknande men betydligt mindre fingerring, två nedåt afsmalnande och i en klotformig knapp slutande beslag eller ände koningar till remmar, två bitar af rörformigt spirallagd bronstråd med genomtrådade ylletråder, rester af ylletyg med inflätade spirallagda bronstråder, betäckta med sand, formultnade trärester o.s.

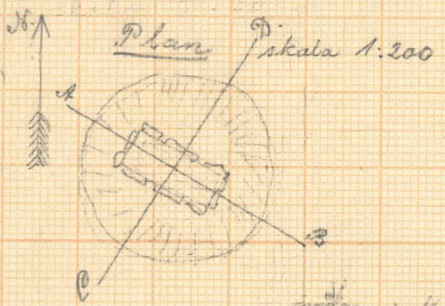
Graf N° 23. Inga fynd.

Undersökningen af "grafvarna" N° 24 och N° 25 fullföljdes icke, då man endast stötte på grus och möjligen orörd jord.

Fynden från Karajämäki bära i Museets katalog N° 2995: 1-22.

Helsingfors i november 1894

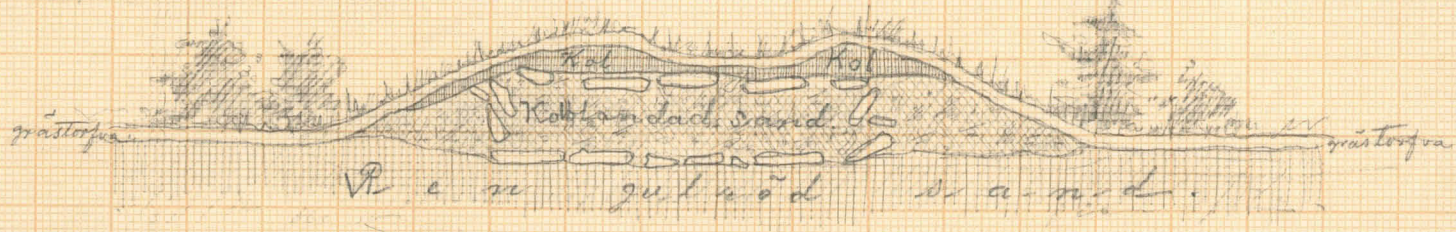
Alfred Hockman.

Kärnäsmaki skallen II.

Skala 1:50.

Skärning i A-B

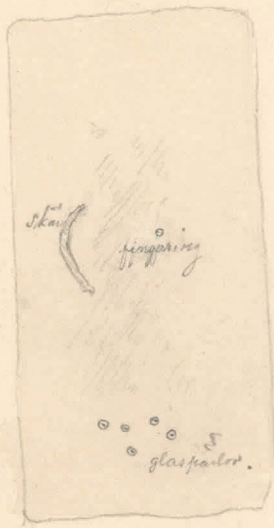

Skärning i C-D.

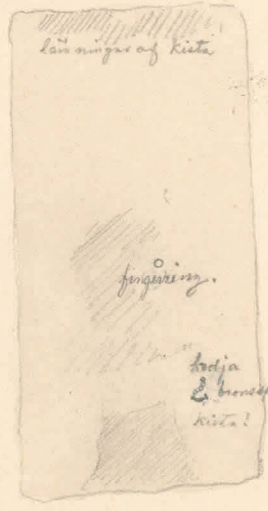

0 — 1 met

N° 13.

N° 17.

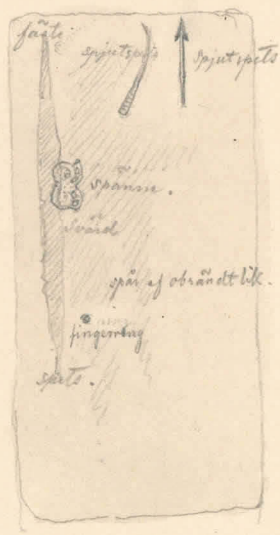
N° 22.

N° 5.

N° 7.

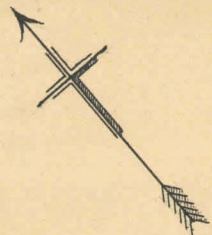
N° 9.

N° 11.

Karajamaki.

Sandgrop.

Sandgrop.

Lada.

KARTA

öfver

KÄRÄJÄMÄKI

i

EURA SOCKEN

1894.

Sandgrop.

Grop.

Försök

Försök unders.

Försök unders.

Försök unders.

Försök

Gräfd.

Fu.

Fu.

Fu.

Fu?

Sten.

Grop.

Sand-

grop.

A. Hackman & B. Jung